

Samenvatting geschiedenis Hoofdstuk 1 de eerste wereldoorlog, democratie en fascisme §3&4 en hoofdstuk 2 de tweede wereldoorlog §1,2,3&4

Hoofdstuk 1 de eerste wereldoorlog, democratie en fascisme

§3 democratie maakt plaats voor fascisme

Ontstaan van het fascisme	<ul style="list-style-type: none"> • Het fascisme ontstond na de eerste wereldoorlog • Het fascisme wilde de parlementaire democratie afschaffen • De eerste fascistische leider was Benito Mussolini (Italië) • Italië was na de eerste wereldoorlog ontevreden omdat zij meer gronduitbreiding verwacht hadden • Volgens Mussolini was dit gekomen door de slappe houding van het Italiaanse parlement • Ook werd er volgens het in een parlementaire democratie te veel gepraat met te weinig resultaat • In 1919 richtte Mussolini een aantal knokploegen op die hij de Fasci die combattimento (strijdgroepen) noemde • Mussolini's knokploegen groeiden uit tot een grote politieke partij • In 1922 werd Mussolini door de Italiaanse koning tot president benoemd • In Nederland was de Nationaal-Socialistische-Beweging de fascistische beweging
Kenmerken van het fascisme	<p>De meest genoemde gemeenschappelijke kenmerken van het fascisme zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het fascisme legt de nadruk vooral op waar men tegen is<ul style="list-style-type: none"> ○ Fascisten zijn tegen<ul style="list-style-type: none"> ▪ Parlementaire democratie ▪ Democratische rechten ▪ Socialisme en communisme ▪ Tegen alles wat als vreemd wordt gezien - Het fascisme is nationalistisch<ul style="list-style-type: none"> ○ Fascisten plaatsen het belang van het eigen volk, de eigen staat boven andere - Het fascisme gaat uit van de ongelijkheid van de mensen<ul style="list-style-type: none"> ○ Fascisten vinden dat sommige mensen hoger ontwikkeld zijn, goede ideeën en veel wilskracht hebben - Het fascisme kent het leidersbeginsel<ul style="list-style-type: none"> ○ Volgens fascisten zijn op elk bestuursniveau, van plaatselijk tot landelijk, leiders nodig en de leiders nemen de besluiten - Het fascisme is totalitair<ul style="list-style-type: none"> ○ Volgens fascisten moet de staat het hele leven van ieder mens regelen en controleren - Het fascisme gaat meer uit van het gevoel dan van het verstand<ul style="list-style-type: none"> ○ Fascisten vinden dat aan het verstand te veel en aan het gevoel te weinig wordt gehecht. Niet alles hoeft bewezen te worden - Het fascisme verheerlijkt vooral de daad van geweld<ul style="list-style-type: none"> ○ In een parlementaire democratie wordt alleen maar gepraat. In een fascistische staat moet er gehandeld worden - Het fascisme geeft aan de vrouw een ondergeschikte plaats<ul style="list-style-type: none"> ○ Vrouwen mogen geen functies in de samenleving bekleden

<p>Aparte kenmerken van het Duitse fascisme</p>	<p>Het Duitse fascisme (= nationaalsocialisme) bezat naast die op de vorige bladzijde nog enkele aparte kenmerken:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het Duitse volk moet raszuiver gehouden worden <ul style="list-style-type: none"> o Etnische groepen in de wereld zijn ongelijk (rassenleer) - Leefruimte voor het Duitse volk <ul style="list-style-type: none"> o De nazi's erkenden de bestaande grenzen niet. Duitsers hadden het recht nieuw grondgebied te veroveren in Oost-Europa
<p>Democratie moet plaats maken voor fascisme</p>	<p>Duitse keizerrijk valt, democratie in de Republiek van Weimar</p> <ul style="list-style-type: none"> • In 1918 werd het Duitse leger langzaam teruggedrongen • In Duitsland ontstond onder leiding van de communisten massaal verzet van arbeiders en soldaten tegen het voortzetten van de oorlog • De Duitse socialisten wilden dat het keizerrijk verdween, maar ze wilden geen communistische revolutie • Met steun van de Duitse rijkskanselier namen de socialisten de regering over en riepen de republiek uit • Duitsland sloot een wapenstilstand en gaf zich hierdoor over • De Socialisten wilden de parlementaire democratie invoeren en lieten daarom verkiezingen houden voor de Rijksdag • Na de verkiezingen waren de opstanden nog niet helemaal onderdrukt en daarom ging de nieuwe regering naar het rustige stadje Weimar • De nieuwe Duitse staat werd de republiek van Weimar genoemd <p>Tijdens de economische crisis wordt de NSDAP de grootste partij</p> <ul style="list-style-type: none"> • De Nationaal-Socialistische Duitse Arbeiderspartij werd opgericht in 1919 • De aanhangers werden nazi's genoemd • In 1929 ontstond er een crisis in de VS die al gauw naar Europa oversloeg • Na de eerste wereldoorlog had Duitsland veel geld uit de VS geleend dat toen terug betaald moest worden • Veel bedrijven raakten hierdoor failliet • Door deze crisis groeide de NSDAP
<p>Andere oorzaken van het succes van de nationaalsocialisten</p>	<p>Zwakke plekken van de Republiek van Weimar</p> <ul style="list-style-type: none"> • De socialisten en katholieken wantrouwden elkaar • De vooruitstrevende liberalen wilden met de socialisten samenwerken, maar de behoudende liberalen wilden dat niet • De conservatieven waren tegen de parlementaire democratie • De communisten waren tegen de parlementaire democratie <ul style="list-style-type: none"> o Veel communisten en conservatieven trokken naar de NSDAP <p>Ook het optreden van de nazi's draagt bij tot hun succes</p> <ul style="list-style-type: none"> • De nazi's voerden op een zeer moderne manier propaganda • De persoonlijkheid van Hitler maakte overal een diepe indruk • De mensen werd beloofd wat zij graag wilden: werk voor de arbeiders, geld voor grond voor de boeren, bescherming tegen grote warenhuizen voor middenstanders etc. • De parades van de partijlegers van de NSDAP straalden kracht en zelfvertrouwen uit

	<ul style="list-style-type: none"> • De joden werden tot zondebok gemaakt: in moeilijke tijden hebben mensen vaak behoefte aan een zondebok
Hitler wordt rijkskanselier	<ul style="list-style-type: none"> • Na de verkiezingen van 1932 hadden drie niet-democratische partijen samen de meerderheid in de Rijksdag • De conservatieven waren bereid om met de NSDAP samen te werken omdat zij dachten dat ze Hitler konden beïnvloeden • Op 30 januari 1933 werd Hitler benoemd tot rijkskanselier
Het nationaal-socialisme in de praktijk	<ul style="list-style-type: none"> • De nazi's noemden Duitsland het Derde Rijk <ul style="list-style-type: none"> ○ Het 1^e rijk was het middeleeuwse Duitse rijk ○ Het 2^e rijk was het keizerrijk van 1870-1918 ○ Het derde rijk zou 1000 jaar meegaan maar het werden er maar 12 <p>Industrie en landbouw in dienst van de oorlogsvoorbereiding</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hitler wilde leefruimte in Oost-Europa voor het Duitse volk veroveren <ul style="list-style-type: none"> ○ Het land mocht niet afhankelijk zijn, bij het voorbereiden voor de oorlog, van andere landen <p>'Gelijkschakeling' van het volk</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het volk moest een hechte eenheid vormen onder leiding van de Führer <ul style="list-style-type: none"> ○ Daarvoor moest het hele Duitse volk worden gelijkgeschakeld om deel te worden van een volksgemeenschap ○ Om gelijkschakeling te bereiken werden de mensen in allerlei nazi-organisaties bijeengebracht <ul style="list-style-type: none"> ▪ Het lidmaatschap daarvan was verplicht: ▪ De werkgevers en werknemers werden in het Duitse Arbeidsfront gereorganiseerd ▪ Kraft durch Freude zorgde voor ontspanning voor de Duitsers ▪ De Hitlerjugend werd de enige jeugdorganisatie. De Bund deutscher Mäder was de aparte afdeling voor meisjes ▪ Na de HJ en de BdM kwam de Rijksarbeitsdienst ▪ De scholen moesten de jeugd opvoeden in de geest van het nationaal-socialisme ▪ Er kwam een nieuw ministerie voor volksvoorlichting en propaganda ▪ Goebbels stelde een Rijkscultuurkamer in <p>SS wordt beruchtste terreurorganisatie</p> <ul style="list-style-type: none"> • De SS was opgericht als een soort lijfwacht voor nazi's maar kreeg steeds meer taken en macht • De leider van de SS was Heinrich Himmler. Hij kreeg in 1936 de leiding over de Duitse politie • De SS bouwde hun eigen leger op die zij de Waffen-SS noemden <p>Vooral de joden worden vervolgd</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voor de tweede wereldoorlog was het doel van de nazi's om de joden uit de samenleving te stoten en hen tot emigratie te dwingen • Vanaf 1933 werden er stap voor stap maatregelen toe genomen • Maatregelen waren:

	<ul style="list-style-type: none"> • Duitsers mochten niets in Joodse winkels kopen, joden werden uit allerlei beroepen ontslagen etc • In 1935 werden de Neurenberger wetten aangenomen: joden werden hierin het Duits staatsburgerschap ontnomen en het huwelijk tussen joden en niet-joden werd verboden • Einsatzgruppen van de SS schoten in de veroverde Russische gebieden ruim een miljoen mensen dood (vooral joden) • In Polen werden vernietigingskampen opgericht met gaskamers en grote crematoria om joden te vermoorden
§4 verzet in Duitsland	
Tegenstanders komen in concentratiekampen terecht	<ul style="list-style-type: none"> • Er werden zoveel tegenstanders en 'verdachte' personen gevangengenomen dat gevangenen te klein werden • Daarom werden er vanaf 1933 concentratiekampen opgericht • De discipline in de kampen was zeer slecht • De bewakers mishandelden de gevangenen bij de minste of geringste aanleiding
Activiteiten van verzetsgroepen	<ul style="list-style-type: none"> • Verzet tegen de nazi's was in Duitsland zelf veel moeilijker dan in de door Duitsland bezette gebieden <ul style="list-style-type: none"> ○ Een zeer groot deel van de bevolking stond achter Hitler. Verzet had weinig kans op succes en was zeer gevaarlijk ○ In de oorlog zagen de meeste Duitsers die niet of niet meer in het nationaal-socialisme geloofden, verzet tegen Hitler toch als landverraad • De verzetsgroepen zorgen ervoor dat: <ul style="list-style-type: none"> ○ Door de politie gezochte mensen konden onderduiken ○ Anti-Hitler-pamfletten werden verspreid ○ Inlichtingen werden doorgegeven aan de tegenstanders van Duitsland
Hoofdstuk 2 de tweede wereldoorlog	
§1 de oorzaken van de tweede wereldoorlog	
Belangrijke gebeurtenissen in de jaren 30	<ul style="list-style-type: none"> • De NSDAP nam verschillende beslissingen die in strijd waren met het verdrag van Versailles • In 1938 eiste Hitler dat Tsjecho-Slowakije Sudetenland aan Duitsland zou afstaan. Hij dreigde met een oorlog • Kort daarop trok het Duitse leger Sudetenland binnen zonder tegenstand van de Tsjechen • In maar 1939 bezette Hitler ook de rest van Tsjechië en Slowakije sloot zich bij Duitsland aan • Engeland en Frankrijk beloofden Polen hulp als zij hun aan zou vallen • Ook onderhandelden Frankrijk en Engeland met de SU om tot een verdrag tegen Duitsland te komen • Op 1 september 1939 viel Duitsland Polen binnen en die aanval werd de aanleiding van de Tweede wereldoorlog
Opvattingen over de oorzaken van de tweede wereldoorlog	<ul style="list-style-type: none"> • Volgens sommige onderzoekers is Hitler er altijd op uit geweest om alle Duitssprekenden in één staat, Duitsland, te verenigen en om de leefruimte van het Duitse volk te vergroten • Deze leefruimte was alleen in Oost-Europa te vinden • Andere onderzoekers vinden dat behalve Hitler, ook Frankrijk, Engeland en de SU schuld hebben aan het uitbreken van de oorlog

	<p>Schuld op andere landen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Frankrijk, Engeland en Italië stonden in München toe dat Duitsland een deel van Tsjecho-Slowakije zou veroveren • De SU en Duitsland verdeelden Polen in een verdrag • Door wantrouwen kwam het niet tot een verdrag tussen de SU, Frankrijk en Engeland • Duitsland kon aldoor zijn gang gaan, ook als het afspraken schond
§2 de tweede wereldoorlog: verandering in de oorlogvoering	
Bij het begin: angst en verwarring in plaats van groot enthousiasme	<ul style="list-style-type: none"> • Bij het begin van de eerste wereldoorlog waren alle partijen vol enthousiasme, overtuigd van hun eigen gelijk en een snelle overwinning • Heel anders was toen de tweede wereldoorlog uitbrak • Overall heerste een gedrukte, angstige sfeer <ul style="list-style-type: none"> ○ Dit kwam doordat de volwassenen herinnerden zich de verschrikking van de eerste wereldoorlog nog goed ○ Ook was het materieel verbeterd
Meer een wereldoorlog	<ul style="list-style-type: none"> • In de eerste wereldoorlog werd vooral in alleen Europa gevochten • In de tweede wereldoorlog werd ook in Azië en Noord-Afrika gevochten
Bewegingsoorlog in plaats van loopgravenoorlog	<ul style="list-style-type: none"> • De legers werden na de eerste wereldoorlog sterk verbeterd • Hierdoor werden de legers veel mobieler • Een groot deel van West-Europa werd in een Blitzkrieg veroverd <ul style="list-style-type: none"> ○ In zo'n Blitzkrieg ging het erom zeer snel in enkele gerichte aanvallen de vijandelijke regering, de verbindingen en de vliegtuigen van de vijand uit te schakelen
Nieuwe wapens en hun betekenis	<ul style="list-style-type: none"> • Sonar en radar bleken belangrijke uitvindingen in de strijd tegen Duitse onderzeeboten • De Duitsers experimenteerden in de tweede wereldoorlog met straalvliegtuigen en raketten • Wel wisten de Duitsers aan het eind van de oorlog V1's en V2's (raketten) te ontwerpen <ul style="list-style-type: none"> ○ Velen hiervan werden op Londen gericht
Vliegtuig wordt veel belangrijker	<ul style="list-style-type: none"> • Japanners en Duitsers waren begonnen met het bombarderen van steden, maar later in de oorlog gingen de geallieerden dit ook doen • De geallieerden hebben ook de eerste atoombommen gegooid op de Japanse steden: Hiroshima en Nagasaki • Op D-day lukte het de geallieerden om een invasie te starten en Europa te bevrijden
Meer en deels andere propaganda en censuur	<p>In zowel de eerste als de tweede wereldoorlog pas er propaganda en censuur maar er zijn ook verschillen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uitgebreide illegale pers ontstaat <ul style="list-style-type: none"> ○ Op het gebied van de pers was er een grootverschil met de eerste wereldoorlog aangezien een groot deel van Europa bezet was door de Duitsers die de pers onder een strenge censuur plaatsten • De radio wordt het belangrijkste propagandamiddel • De film wordt veel belangrijker
Een meer 'totale oorlog'	<ul style="list-style-type: none"> • De tweede wereldoorlog kwamen naar schatting twintigmiljoen soldaten en een half miljoen burger om het leven

	<ul style="list-style-type: none"> • Er sneuvelden veel meer soldaten: <ul style="list-style-type: none"> ○ Er waren meer landen en veel meer soldaten bij de strijd betrokken ○ Doordat Duitse, Russische en Japanse soldaten zich niet mocht overgeven, sneuvelden er tijdens het laatste oorlogsjaar enorm veel soldaten • Ook het aantal omgekomen burgers was enorm gestegen: <ul style="list-style-type: none"> ○ Door de bewegingsoorlog lag vergeleken bij de voorgaande oorlogen een groter gebied van elk aangevallen land in het frontgebied ○ Massale bombardementen op steden doodden honderdduizenden burgers ○ De etnische politiek van de nazi's kostte aan miljoenen Joden, Russen en Polen het leven ○ Talloze Duitse burgers verloren het leven toen ze door de Russen met geweld uit het oosten werden verdreven
§3 ook oude kenmerken in de oorlogvoering	
Ook nu is de industriële productie van groot belang	<p>Duitse oorlogsindustrie</p> <ul style="list-style-type: none"> • In Duitsland nam de nazi-regering al vanaf 1936 de leiding bij de opbouw van de oorlogsindustrie <p>Rusland</p> <ul style="list-style-type: none"> • In Rusland had ook de regering de leiding over de industrie maar die was niet bezig met oorlog <p>Verenigde Staten</p> <ul style="list-style-type: none"> • Anders dan in Duitsland en Rusland werd de Amerikaanse industrie vrijwillige basis door de fabrikanten georganiseerd <p>Engeland</p> <ul style="list-style-type: none"> • In mei 1940 gaf een noodwet de regering de bevoegdheid op alle terreinen in te grijpen • Onder leiding van premier Churchill werd de hele industrie gericht op productie voor de oorlogvoering
Weer grote invloed van leiders	<p>Hitler (Duitsland)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hitler had als Führer alle macht in handen • Hij had d.m.v. propaganda veel nationale gevoelens opgewekt maar hij had ook veel tegenstanders <p>Churchill (Engeland)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Engeland was een parlementaire democratie • Daarom was de macht van Churchill beperkt • Churchill had grote invloed op militair gebied <p>Roosevelt (VS)</p> <ul style="list-style-type: none"> • De politieke macht van Roosevelt was net als die van Churchill beperkt • De nationale gevoelens werden vooral aangewakkerd door Pearl Harbor <p>Stalin (Rusland)</p> <ul style="list-style-type: none"> • In Rusland was officieel de macht verdeeld maar in werkelijkheid had alleen Stalin alle macht • In het begin was het volk niet volledig achter Stalin maar nadat Duitsland Rusland binnenviel veranderde dit

Aantekeningen

Duitse Keizerrijk valt democratie in de Republiek van Weimar

Republiek = staatsvorm zonder vorst maar met een parlementaire democratie

Rijksdag = het Duitse Parlement

Rijkskanselier = Ministerpresident

Dolkstoot legende

De conservatieven geven aan dat het Duitse leger niet door de vijand verslagen was, maar door een dolkstoot in de rug (laffe daad) het optreden van de socialisten en communisten in november 1918

- Opstanden onder arbeiders en soldaten
- Wapenstilstand

Nazificatie v. Duitsland – vb van gegeven:

- SS / waffen SS
- Einsatzgruppen
- Neurenbergerwetten 1935

Wie verzetten zich tegen de nazi's?

- Communisten & socialisten
- Later ook liberalen en conservatieven
- Die weiße rose
- De edelweißpiraten

Wat deden de verzetters?

Ze boden onderdak aan mensen die gezocht werden

Anti Hitler pamfletten verspreiden

Het doorgeven van inlichtingen aan de geallieerden

Anschluss: aansluiting van Oostenrijk bij Duitsland

Waarom? Hitler wilde alle Duissprekende mensen in een groot Duitsland